

Брюксел, 6.10.2020 г.
COM(2020) 641 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Икономически и инвестиционен план за Западните Балкани

{SWD(2020) 223 final}

Съобщение на Комисията относно икономически и инвестиционен план за Западните Балкани

I. Въведение

Западните Балкани са неразделна част от Европа и геостратегически приоритет за Европейския съюз. Както беше посочено от председателя Фон дер Лайен в нейната реч за състоянието на Съюза от 14 септември 2020 г., „бъдещето на целия регион е в ЕС“. По време на пандемията от COVID-19 ясно проличаха близките отношения между ЕС и Западните Балкани. Въпреки че самият ЕС беше силно засегнат от пандемията, той предостави жизненоважна и безпрецедентна подкрепа за Западните Балкани, както е посочено в Съобщението на Комисията от 29 април¹ и в декларацията от срещата на високо равнище в Загреб на 6 май 2020 г.

COVID-19 предизвиква огромни сътресения в икономиките на Западните Балкани, които и без това изоставаха от гледна точка на икономическото сближаване с ЕС. Регионът беше изправен пред постоянни предизвикателства, свързани със слабата конкурентоспособност, високата безработица и значителното „изтичане на мозъци“. Необходимостта от задълбочаване на усилията за сближаване чрез осъществяване на структурни реформи, преодоляване на структурните слабости, укрепване на потенциала за иновации и ускоряване на екологичния и цифровия преход, също и от гледна точка на бъдещето им в ЕС, сега е по-належаща от всякога.

Именно затова настоящият **икономически и инвестиционен план има за цел да се ускори дългосрочното възстановяване**, подкрепено от екологичен и цифров преход, което да доведе до устойчив икономически растеж, осъществяване на реформите, необходими за постигането на напредък по пътя към ЕС, и по-нататъшно доближаване на Западните Балкани към единния пазар на ЕС. Планът има за цел **да се разгърне неизползваният икономически потенциал на региона и да се използват значителните възможности за засилено вътрешнорегионално икономическо сътрудничество и търговия**². С население от близо 18 милиона души регионът е важен пазар за ЕС и транзитна зона за европейски и международни стоки, с квалифицирана работна ръка за предприятията, които са готови да инвестират. Следователно **Западните Балкани играят ключова роля в глобалните вериги за създаване на стойност, които снабдяват ЕС**, и тази роля би могла да бъде допълнително засилена. Това ще допринесе и за стратегическата автономност на ЕС в дългосрочен план.

В настоящия **икономически и инвестиционен план се предвижда значителен инвестиционен пакет за региона**. Той е изготвен на базата на основаващо се на резултати и ориентирано към реформи предложение за Инструмент за

¹ COM(2020) 315 final, „Подкрепа за Западните Балкани за борба с COVID-19 и за възстановяване след пандемията“.

² Световна банка, периодични икономически доклади за Западните Балкани, есен 2019 г.: „Ако ЦЕФТА се разшири допълнително с разпоредби относно движението на капитал, защитата на потребителите, регулирането на пазара на труда и законодателството в областта на околната среда, растежът на търговията и реалният БВП ще се увеличат с около 2,5 процента. Ако държавите задълбочат своите ангажменти до равнищата на тези между държавите — членки на ЕС, може да се постигне увеличение с 6,7 процента“.

предприсъединителна помощ III (ИПП III)³ и засилени механизми за насърчаване на инвестициите от публичния и частния сектор.

При условие че бъдат приети следващата многогодишна финансова рамка и свързаните с нея правни основания, Комисията предлага да се мобилизират **до 9 милиарда евро от средствата по ИПП III за периода 2021—2027 г.** с цел да се подкрепи икономическото сближаване с ЕС, главно чрез **инвестиции и подкрепа за конкурентоспособността и приобщаващия растеж, устойчивата свързаност и двойния екологичен и цифров преход.** Комисията предлага по-голямата част от тази подкрепа да бъде насочена към **ключови продуктивни инвестиции и устойчива инфраструктура в Западните Балкани.** В допълнение инвестиционният капацитет в региона следва да бъде насърчен чрез мобилизирането на **нов механизъм за гарантиране за Западните Балкани**⁴ с амбицията инвестициите да се повишат до **20 милиарда евро.**

По-доброто свързване на икономиките на Западните Балкани — в рамките на региона и с ЕС — е приоритет. Това изисква сериозен ангажимент от страна на Западните Балкани за осъществяване на основни реформи, задълбочаване на регионалната икономическа интеграция и **развиване на общ регионален пазар** въз основа на достиженията на правото на ЕС, **за да се превърне регионът в по-привлекателно място за инвестиции.** ЕС ще се стреми да подпомогне доближаването на региона към единния пазар на ЕС. Освен това Западните Балкани ще имат огромна полза от активизиране на усилията за **превъзмогване на наследството от миналото,** по-специално по отношение на нормализирането на отношенията между Сърбия и Косово*, и успешно приключване на диалога с посредничеството на ЕС.

Европейският зелен пакт⁵ предоставя план за съвместни действия за справяне с предизвикателствата на **екологичния преход,** изменението на климата, загубата на биоразнообразие и прекомерното използване на ресурси и замърсяването, отделянето на икономическия растеж от използването на ресурси и влошаването на състоянието на околната среда. Ще бъде обърнато особено внимание на ангажимента на ЕС за постигане на **неутралност по отношение на климата** до 2050 г. С оглед на тази амбиция и на бъдещето им в ЕС държавите от Западните Балкани трябва да задълбочат своите усилия в това отношение с подкрепата на ЕС.

Западните Балкани трябва да се стремят към прилагането на Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие и предвидените в нея цели за устойчиво развитие, Парижкото споразумение за климата и международно приетите цели в областта на биологичното разнообразие. Амбициозните действия и обединяването на силите за осъществяване на тази програма ще предоставят на ЕС и на Западните Балкани стартово предимство на

³ COM(2018) 465 final — Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Инструмент за предприсъединителна помощ (ИПП III).

⁴ Механизмът за гарантиране за Западните Балкани ще бъде създаден в рамките на гаранцията за външна дейност на ЕС след 2020 г. и Европейския фонд за устойчиво развитие плюс. Той ще включва предоставяне на бюджетни гаранции от ЕС на Европейската инвестиционна банка, както и на други партньори по изпълнението, за подпомагане на финансовите операции и инвестиционните програми, чрез които се прилагат политиките, установени в ИПП III, и настоящият икономически и инвестиционен план.

* Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

⁵ COM(2019) 640 final.

международната икономическа арена, което ще повиши тяхната конкурентоспособност на растящите световни пазари за устойчиви и екологични технологии. Нашите съществуващи платформи за сътрудничество предоставят възможности за укрепване на взаимноизгодните съюзи и осигуряване на равни условия в сферата на новите устойчиви технологии, като например водорода от възобновяеми енергийни източници, съвременните фотоволтаични и ветроенергийни технологии, акумулаторните батерии, улавянето на въглерод, както и в сферата на суровините от критично значение за тези технологии, например редкоземните метали.

Настоящото съобщение е придружено от **работен документ на службите на Комисията, в който се определя Зелена програма за Западните Балкани** въз основа на подхода, следван при Европейския зелен пакт. В работния документ се определят съответните действия и препоръки, включително привеждане в съответствие със стандартите на ЕС и достиженията на правото на ЕС.

В същия дух Западните Балкани следва да използват **цифровата стратегия**⁶ на ЕС като ръководен принцип за ориентирана към човека цифрова трансформация на своите икономики и общества. Това ще им осигури по-добра възможност да се интегрират във веригите на доставки с по-голяма добавена стойност на ЕС, а в бъдеще — да се присъединят към бързо развиващия се цифров единен пазар на ЕС. Настоящият инвестиционен план се основава на програмата в областта на цифровите технологии за Западните Балкани от 2018 г. и предоставя възможност за ускоряване на цифровизацията на държавното управление, обществените услуги и предприятията по начин, който съответства на ценностите и правната уредба на ЕС.

Устойчивата конкурентоспособност задължително се основава на способността на региона да изгражда своя **капацитет по отношение на човешките ресурси и предприемачеството с цел създаване на иновации** и разработване на икономическа ниша. По тази причина да се инвестира в бъдещето, означава също да се инвестира в научните изследвания, иновациите, здравеопазването, образованието, културата, младежта и спорта. Инвестициите в тези области представляват мощен инструмент за насърчаване не само на икономическото развитие, устойчивостта и конкурентоспособността на региона, а и на неговото социално сближаване, т.е. пълноценното икономическо участие на всички негови граждани, включително ромите. Интегрирането на ромите в обществото чрез подпомагане на тяхното пълноценно участие в образованието и на пазара на труда е от особено значение и ще бъде ключов приоритет в процеса на интегриране в ЕС⁷.

Следователно, за да се подкрепи постигането на целите на настоящия икономически и инвестиционен план и да се гарантира устойчивостта на инвестициите в региона, Комисията скоро ще предложи специална **програма за Западните Балкани в областта на иновациите, научните изследвания, образованието, културата, младежта и спорта** („Програма за иновации за Западните Балкани“). Тази всеобхватна, дългосрочна стратегия за сътрудничество със Западните Балкани в тези области ще бъде от съществено значение, за да се стимулира развитието на човешкия капитал, да се спре изтичането на мозъци, да се насърчи движението на мозъци и да се

⁶ Съобщение на Комисията „Изграждане на цифровото бъдеще на Европа“, (COM)2020 67 final.

⁷ Този план ще допринесе също за прилагането на съобщението на Европейската комисия относно стратегическа рамка на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите (COM(2020) 620), част от амбициозната програма на ЕС за равенство и за Съюз с по-големи амбиции по отношение на социалната справедливост и просперитета.

укрепи развитието на устойчива в дългосрочен план екосистема за иновации и прехода към икономика, основана на знанието. С нея ще се положат основите на основано на факти създаване на политики и ще се насърчи създаването на приобщаващи и висококачествени системи за образование и обучение, с което ще се осигурят по-добри перспективи за младежта в региона.

Този план е **неразделна част от подкрепата за Западните Балкани по пътя им към ЕС**. Икономическото развитие и осъществяването на основни реформи следва взаимно да се подсилват и да помогнат на партньорските държави да изпълнят ясно установените изисквания на процеса на присъединяване. Това включва прилагането на реформите в областта на върховенството на закона и на структурни и икономически реформи, особено на онези от тях, определени в програмите за икономически реформи⁸, което ще увеличи максимално потенциалното въздействие на настоящия инвестиционен пакет.

Основен фактор за съществуващите структурни слабости е **лошото управление** и по-специално ограниченият напредък в справянето с **недостатъците по отношение на върховенството на закона** и борбата с корупцията. Върховенството на закона и зачитането на основните права, функционирането на демократичните институции и държавната администрация не само стоят в основата на процеса на присъединяване, но са и основните двигатели за икономическото възстановяване на региона и повишаването на устойчивостта на потенциални бъдещи кризи и икономически сътресения. Зачитането на върховенството на закона е необходимо също така, за да бъдат защитени фондовете на ЕС и да се гарантира, че те се използват за подпомагане на развитието на Западните Балкани.

II. Доброто управление като основа за устойчив икономически растеж

По тези причини **насърчаването на инвестициите и икономическия растеж** ще бъде възможно само ако Западните Балкани **се ангажират категорично и осъществят основни реформи в съответствие с европейските ценности**. Независимо дали се отнасят до структурни **социално-икономически реформи**, особено онези от тях, определени в програмите за икономически реформи и в насоките за съвместни политики, до укрепването на **върховенството на закона, зачитането на правата на човека** или подобряването на **държавната администрация**, тези реформи са от съществено значение за осигуряването на благоприятна среда за предприемачество, създаване на работни места и устойчиви инвестиции. Лидерите от Западните Балкани трябва да изпълняват **по-убедително** ангажимента си за извършване на необходимите

⁸ За да се възползват от инвестициите, подкрепяни в рамките на ИПП III, и да осигурят устойчив икономически растеж, Западните Балкани трябва да предприемат и осъществят реформите, договорени съвместно в хода на икономическия и финансов диалог с ЕС в рамките на програмите за икономически реформи и препоръчани в годишния пакет в областта на разширяването. Определените в този контекст приоритети за реформи в политиките и структурни реформи потвърждават необходимостта от укрепване на административния капацитет за планирането, избора и управлението на инвестиционни проекти, подобряване на бизнес средата и политиките по заетостта. Напредъкът по отношение на реформите в областта на икономическото управление е от ключово значение, за да се осъществи очакваното голямо увеличение на инвестициите по своевременен и ефективен начин. Освен това диалогът относно програмите за икономически реформи би следвало да даде важни насоки за инвестиционните решения в рамките на икономическия и инвестиционен план и за внимателно планиране и приоритизиране на ресурсите.

основни реформи, и то с по-ясна политическа ангажираност в съответствие с преразгледаната методика за разширяване⁹.

Върховенството на закона е изключително важен аспект на демократичната трансформация, както и ключов референтен показател, по който ЕС оценява напредъка към членство. Напредъкът в това отношение се различава значително в отделните държави от Западните Балкани. Оперативното сътрудничество на Западните Балкани с държавите — членки на ЕС, и с агенциите на ЕС продължава да се засилва. Надеждният напредък в областта на върховенството на закона обаче продължава да бъде значително предизвикателство, което често е свързано с недостатъчна политическа воля, все още съществуващи ясни елементи на обсебване на държавата от частни интереси и ограничен напредък по отношение на независимостта на съдебната власт.

В пакета от 2020 г. в областта на разширяването¹⁰, приет успоредно с настоящото съобщение, са представени подробен преглед на актуалното състояние на основните реформи и насоки относно приоритетите за тези реформи, които продължават да бъдат в основата на процеса на присъединяване към ЕС.

Гражданите имат ключов интерес от функционираща система от принципи на взаимозависимост и взаимоограничаване, в която видимо овластена и независима, безпристрастна и ефективна съдебна власт гарантира, че всички държавни институции спазват закона и запазват своята почтеност, а гражданите са защитени от произволни решения и могат да упражняват в пълна степен правата си. Предприятията се нуждаят от правна сигурност, отсъствие на корупция и ефективно функциониращи администрации, за да могат да развиват своите дейности и да разчитат на ефективни и независими институции, които да гарантират спазването на техните икономически права. Чуждестранните инвеститори се нуждаят от увереност, че ще им бъдат осигурени еднакви условия на конкуренция, при които техните инвестиции ще бъдат защитени. Привеждането в съответствие с правилата на ЕС за обществените поръчки и повишената прозрачност и надзор са от ключово значение, особено за стабилното финансово управление на големите публични инвестиции, включително на предложените в настоящия план, както и за предотвратяването на корупцията в тази област. Трябва да се възприеме стратегически подход за ефективно премахване на престъпните организации и на тяхната икономическа основа, който да включва подобри резултати от финансовите разследвания и конфискацията на имущество. Сътрудничеството между партньорите в региона, както и с ЕС, е от съществено значение за справянето със специфичните предизвикателства в областта на сигурността, като например борбата с тероризма и екстремизма, изпирането на пари, незаконния трафик на оръжия, трафика на хора и контрабандата на мигранти.

За да се избегнат пропуските в защитата на фондовете на ЕС, е наложително партньорите от Западните Балкани да гарантират, че по отношение на измамите, корупцията, изпирането на пари и присвояването на публични средства се прилагат ефективни, възпиращи и пропорционални наказателни санкции. Партньорите от Западните Балкани, които са страни по международни споразумения за правна взаимопомощ, следва да признаят Европейската прокуратура като компетентен орган

⁹ COM(2020) 57 final, „Засилване на процеса на разширяване — надеждна перспектива за членство в ЕС за Западните Балкани“.

¹⁰ COM(2020) 660/2.

на участващите в нея държави членки, за изпълнението на тези споразумения¹¹. Сътрудничеството между Европейската прокуратура и партньорите от Западните Балкани следва да бъде улеснено със сключването на работни договарености¹².

Изграждането на висококачествена държавна администрация е в основата на една добре функционираща държава. Такава администрация е от съществено значение за осигуряването на ефикасни и ефективни публични служби, които предоставят качествени услуги на гражданите и предприятията. По отношение на управлението на инвестициите държавата се нуждае от стабилен капацитет, за да набелязва, развива и управлява ориентирана към бъдещето инфраструктура и други стратегически инвестиционни проекти, като им отдава приоритет и съгласува работата си с гражданите и с други заинтересовани страни. Професионалните публични служби играят ключова роля, тъй като допринасят и за предотвратяването на корупцията, включително чрез по-голяма прозрачност и по-широко използване на електронно управление. Възлагането на обществени поръчки трябва да бъде съгласувано с правилата на ЕС, които трябва да се прилагат напълно; изключенията, свързани с процедурите за възлагане на обществени поръчки, следва да се прилагат рестриктивно, включително като се ограничава използването на междудържавни споразумения. Това ще помогне да се гарантира, че корупцията при възлагането на обществени поръчки не възпрепятства икономическото развитие, не нарушава функционирането на пазара и не води до липса на ефективност, намалявайки конкурентоспособността, търговията и инвестициите. Тези реформи също така ще укрепят гаранциите срещу злоупотребата със средства от фондовете на ЕС.

ЕС ще продължи да предоставя значително финансиране и подкрепа за реформи в областта на доброто управление и основните теми, най-малко на текущите равнища. В съответствие с принципа на обвързаност с условия, отразен в преразгледаната методика за разширяване, напредъкът на държавите по приоритетите за реформи би следвало да доведе до по-голямо финансиране и инвестиции — включително чрез Инструмент за предприсъединителна помощ, основан на изпълнението и насочен към реформи. Наред с това са необходими решителни мерки за санкциониране на всеки сериозен и продължителен застой или връщане назад в осъществяването на реформите. Тези мерки включват евентуално коригиране в низходяща посока на обхвата и интензитета на финансирането от ЕС въз основа на оценката на напредъка в годишните доклади на Комисията.

III. Значителен инвестиционен пакет

Предложението на Комисията за Инструмент за предприсъединителна помощ III (ИПП III)¹³ възлиза на над 14 милиарда евро¹⁴ за периода 2021—2027 г., най-голямата част от които е предназначена за Западните Балкани.

¹¹ В съответствие с член 104, параграф 4 от [Регламента за Европейската прокуратура].

¹² В съответствие с член 99, параграф 3 и член 104, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2017/1939 на Съвета от 12 октомври 2017 г. за установяване на засилено сътрудничество за създаване на Европейска прокуратура.

¹³ COM (2018) 465 final, Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Инструмент за предприсъединителна помощ (ИПП III).

¹⁴ Финансовите суми са представени по текущи цени. Сумата от 14,5 милиарда евро, предвидена в предложението на Комисията за ИПП III, беше намалена на 14,162 милиарда евро съгласно

С ИПП III ще бъде введен стабилен и **обусловен от политиката подход със стратегическо и динамично предоставяне на помощта**, като в основата на подкрепата от ЕС се поставят основните изисквания за членство в Съюза. Чрез допълнително съсредоточаване на финансовата помощ на ЕС върху ключови приоритети ИПП III ще предостави още по-голям стимул за реформи, които насърчават устойчивото социално-икономическо развитие и доближават още повече партньорите до ценностите и стандартите на Съюза.

В основата на настоящия икономически и инвестиционен план е заложен **значителен инвестиционен пакет** за региона, като по-голямата част от подкрепата ще бъде насочена към **ключови продуктивни инвестиции и инфраструктура**. Това ще отразява и ще насърчи двойния екологичен и цифров преход и развитието на свързани, конкурентоспособни, основани на знанието, устойчиви, ориентирани към иновациите и процъфтяващи икономики в Западните Балкани с все по-динамичен частен сектор. Инвестиционният пакет ще бъде ключов фактор за улесняване на все по-големи публични и частни инвестиции в региона от страна на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) и други международни финансови институции, от страна на финансовите институции на държавите — членки на ЕС, в областта на развитието, на правителствата на Западните Балкани и на частни инвеститори, включително преки чуждестранни инвестиции, както и за интегриране на пазарите.

Първият набор от проекти, структуриран около десет **водещи инвестиционни инициативи**, е **представен в приложението**. Тези **предложения за проекти** се основават на резултатите от предварителните консултации с правителствата от региона и на техните приоритети за политически и икономически реформи. Първата стъпка за осъществяването на настоящия икономически и инвестиционен план може да бъде пакет от **инфраструктурни проекти**, за които да бъде отпуснато по-голямо първоначално **финансиране през периода 2021—2022 г. с очакването те да привлекат значителни инвестиции**. Това ще осигури **възможност напълно развитите предложения за проекти**, особено в областта на **цифровизацията, транспорта, енергийния преход и околната среда**, след **подходяща оценка**, да бъдат осъществени или да се постигне значителен напредък по тях до 2024 г.

По-нататъшното финансиране по ИПП може впоследствие да се използва в подкрепа на инфраструктурни проекти и продуктивни инвестиции със силен акцент върху **двойния екологичен и цифров преход** в региона, с което ще се насърчи кръговата икономика, ще се укрепи биоразнообразието и ще се подпомогне съвместното прилагане на предстоящата Зелена програма за Западните Балкани. Може да бъдат подкрепени и инвестиции в селските райони и селското стопанство, в културния и творческия сектор, в здравеопазването и развитието на човешкия капитал, включително образованието, както и за насърчаване на трансграничното сътрудничество, включително по отношение на иновациите.

В допълнение към значителното безвъзмездно финансиране от ЕС за региона Съюзът може да предостави гаранции, за да помогне за намаляване на разходите за финансиране както на публичните, така и на частните инвестиции, и за намаляване на риска за инвеститорите. Подкрепата в рамките на **предложения гаранционен**

заклученията на Европейския съвет от 17—21 юли 2020 г., при условие че бъде дадено съгласие от страна на Европейския парламент.

механизъм за Западните Балкани се очаква да мобилизира **инвестиции в размер на около 20 милиарда евро** през следващото десетилетие.

Инвестиционната рамка за Западните Балкани, включително предвидената в нея платформа за частния сектор — **Инструмент за развитие на предприятията и иновациите за Западните Балкани**, и **гаранционният механизъм за Западните Балкани**, които обединяват партньорите от този регион, двустранни донори и международни финансови институции, ще бъдат основното средство за гарантиране на бързото разгръщане на инвестиционния пакет с цел:

- да се укрепят ключовите инфраструктурни връзки, по-специално главните транспортни и енергийни връзки, които са от основно значение за икономическото развитие, пазарната интеграция и трансграничната търговия в рамките на региона и с Европейския съюз¹⁵;
- да се подкрепи двойният екологичен и цифров преход;
- да се увеличи конкурентоспособността на частния сектор, да се насърчат иновациите и развитието на жизненоважни социални сектори;
- да се постигне свързаност на икономиките чрез засилване на регионалната икономическа интеграция и интеграцията с ЕС.

За да се увеличи максимално дългосрочното въздействие на инвестициите, ще бъде от ключово значение партньорските държави да осъществят структурни реформи в областта на икономиката и управлението, включително мерки за реформа на свързаността и увеличаване на статистическия капацитет. Напредъкът по основните теми следва да продължи паралелно с осъществяването на водещите инициативи. ЕС ще предостави подкрепа и за мерки за изграждане на капацитет, когато е уместно, за да се подобри капацитетът в областта на възлагането на обществени поръчки и капацитетът за подготовка, управление и надзор на изпълнението на проекти при управлението на частни инвестиции. ЕС ще си сътрудничи със Западните Балкани с цел да се гарантира, че инвестициите в проекти от общ стратегически интерес се проверяват по подходящ начин, за да се установят, оценят и смекчат потенциалните рискове за сигурността или обществения ред в съответствие със приложимите правила на ЕС и СТО.

Окончателните решения относно примерните предложения за проекти и финансиране, представени в настоящия план, ще бъдат приложени при пълно спазване на процедурите за вземане на решения, в съответствие с процеса на програмиране и с основания на резултати и ориентиран към реформи подход, предвиден в бъдещия регламент за създаването на ИПП III, който понастоящем се обсъжда от съзаконодателите, и по-специално в съответствие с напредъка по програмата за разширяване на ЕС, уместността и падежа и при спазване на приложимите правила на ЕС. „Зелената“ клетва „не вреди“ следва да се спазва. За да се използва възможно най-пълноценно потенциалът на настоящия икономически и инвестиционен план и в духа

¹⁵ Именно затова от 90-те години на миналия век до сега ЕС е предоставил над 11 милиарда евро за развитието на транспортната и енергийната инфраструктура в региона посредством безвъзмездни средства и заеми, довели до инвестиции в размер на почти 22 милиарда евро. Този ангажимент беше допълнително засилен с въвеждането на програмата за свързаност през 2015 г., в която е предвидено да бъде отпуснат още 1 милиард евро до 2020 г. с цел да се насърчат инвестиции в размер на 4 милиарда евро и да бъдат създадени над 45 000 работни места.

на подхода на „Екип Европа“, ЕС ще се обърне също така към своите партньори и ще разчита на съществуващи регионални инициативи, като например Берлинския процес, с цел да се осигури максимална допълняемост между действията на ЕС и други многостранни и двустранни действия.

IV. **Инвестиране в устойчив транспорт**

ЕС ще даде приоритет на проектите и програмите, свързани с примерното разширение на **основната мрежа** на трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T), които са от стратегически интерес за региона и за ЕС. Ще бъдат предприети действия, за да се ускори изграждането на нова транспортна инфраструктура и обновяването на съществуващата инфраструктура с **цел основната транспортна мрежа да бъде приведена в съответствие със стандартите на ЕС.**

Бързите и ефективни транспортни връзки, както в региона, така и със съседните държави — членки на ЕС, и устойчивият транспорт с по-нататъшни инвестиции в железопътни линии и вътрешни водни пътища, са от **ключово значение**. В тази насока важен приоритет за по-нататъшното засилване на регионалното сътрудничество и интеграция ще бъде да се свържат столиците в региона и с ЕС, както и да се насърчават мултимодални транспортни решения и прехвърляне на товари и да се намали свързаното с транспорта замърсяване.

Създаването на тези връзки ще стимулира инвестициите, ще улесни регионалната търговия и **ще осигури устойчив икономически растеж**, което ще подобри ежедневието на хората в региона. Ще се използват новите цифрови технологии, като ще бъдат осигурени подобрения на информационните системи, ще се отдаде приоритет на пътната безопасност (и на премахването на високорискови пътни участъци и железопътни прелези) и ще се подпомогне разработването и прилагането на схеми за поддръжка. **Работата с Транспортната общност ще бъде допълнително засилена**, за да се подкрепи създаването на напълно интегриран регионален пазар в областта на транспорта, основан на законодателството и стандартите на Европейския съюз. Това ще ускори в значителна степен прилагането на технически стандарти и **мерки за реформа на свързаността, включително съгласуване и опростяване на процедурите за преминаване на границата**, и по-нататъшното осъществяване на реформи в областта на железопътния транспорт (включително демонополизация на железопътната инфраструктура и предоставяне на достъп на трети страни), особено с цел да се преодолее наследената разпокъсаност на мрежите. Това ще проправи пътя към безпроблемна интеграция на транспортните пазари в Западните Балкани с ЕС, което от своя страна ще осигури нови възможности за развиване на стопанска дейност за предприятията и хората в региона.

От страна на Западните Балкани тези инвестиции следва да бъдат подкрепени от:

- приемане и прилагане на регионалните планове за действие в областта на железопътния транспорт, пътната безопасност, улесняването на транспорта и пътния транспорт, изготвени от Транспортната общност;
- бърз напредък по отношение на мерките за реформа на транспортната свързаност с цел да се ускори интеграцията с TEN-T, привеждането в съответствие с достиженията на правото на Съюза и въвеждането на цифровите технологии и технологиите за чиста енергия на ЕС; както и

- постепенно приемане и прилагане на цялото законодателство на ЕС в областта на транспорта и техническите стандарти, както и прозрачни тръжни процедури в сферата на транспорта, включително ускорено привеждане в съответствие с правилата на ЕС за възлагане на обществени поръчки, с цел да се улесни пазарната интеграция.

Комисията предвижда да увеличи процента на съфинансиране за проекти в областта на пътния транспорт с до 40 %. Устойчивата мобилност е основен елемент за изграждането на подготвена за бъдещето транспортна инфраструктура. Комисията ще насърчава разработването на екологични мултимодални транспортни решения за всеки проект, свързан с пътната инфраструктура. Целта следва да бъде партньорите от региона да се свържат помежду си и с ЕС чрез интегрирането на устойчиви и интелигентни елементи в пътната инфраструктура (като например електрически зарядни станции и мултимодални точки за връзка с железопътните мрежи и мрежите на водните пътища, където е приложимо). Тази насоченост стимулира иновациите, както и целенасочените инвестиции с подходящ размер. Комисията ще насърчава също изпълнението на планове за устойчива градска мобилност в градовете от региона, които са свързани с мрежата.

V. Инвестиране в чиста енергия

Подкрепата в областта на **енергетиката** ще бъде засилена. Ще бъде обърнато специално внимание на интеграцията на енергийния пазар, декарбонизацията и чистата енергия, на справедливия преход, увеличаването на цифровизацията на системата и интелигентните енергийни мрежи, на енергийната ефективност, включително модернизацията на мрежата за централно отопление и енергийната сигурност. Декарбонизацията е основен стълб на настоящия икономически и инвестиционен план в съответствие с целите на Европейския зелен пакт. Подобрената свързаност и включването на Западните Балкани в Енергийния съюз също ще бъде от ключово значение за успешния преход към чиста енергия в региона.

По-широкото използване на **възобновяеми източници на енергия** следва да бъде подкрепено в съответствие с потенциала и планове за адаптиране към изменението на климата на региона. Тази подкрепа може да включва екологосъобразни инвестиции във водни, слънчеви, вятърни и геотермални източници на енергия. Въвеждането на чисти и модерни технологии в областта на енергетиката трябва да бъде придружено от осигуряването на по-добра среда за инвестиции чрез всеобхватна нормативна уредба, основана на конкурентни правила за възлагане на обществени поръчки. Това ще смекчи рисковете от поставяне на икономиките на Западните Балкани в зависимост от крайно неустойчивото и все по-скъпо ново производство на електроенергия, основано на въглищата.

Преходът от въглища към устойчива и чиста енергия ще бъде от ключово значение, за да се намалят емисиите на въглероден диоксид и замърсяването на въздуха. В момента се подготвя инициативата „Платформа за въгледобивните региони в преход в Западните Балкани и Украйна“, която съответства на същата инициатива в рамките на ЕС. Тя ще подкрепя стратегии за преход, които са приобщаващи, гарантират, че никой не е изоставен, и в същото време предвиждат по-чисти алтернативи на въглищата и подкрепа за проекти, разработени специално за тези зависими от въглищата региони.

За държавите, които разчитат в голяма степен на въглищата, преходът към **модерна газова инфраструктура с ниски емисии** може да бъде ключът към прекратяването на тази зависимост в **краткосрочен до средносрочен план**. Това може да осигури на региона широко достъпен и сигурен източник на енергия на приемливи цени, който ще **гарантира конкурентоспособността на региона** в международен мащаб, като същевременно ще се подобри в значителна степен качеството на въздуха и ще се намалят емисиите.

Новите газопроводи трябва да бъдат в основата на новата газова инфраструктура, включително **разширяването на Трансадриатическия газопровод**, което може да предостави възможност за диверсифициране на източниците на газ на европейския пазар и да осигури газ в региона, за да се ускори преходът от въглища към други суровини в производството на електроенергия. Всеки нов газопровод в Западните Балкани трябва да бъде в пълно съответствие с правилата на ЕС и с Договора за създаване на Енергийна общност и дългосрочната му жизнеспособност трябва да бъде доказана. Нарастващата роля в световен мащаб на втечнения природен газ (LNG) следва също да бъде взета предвид като възможност за диверсифициране на доставките на газ в региона посредством терминалите за LNG в Гърция и Хърватия.

В **дългосрочен план** тези инвестиции в газова инфраструктура ще осигурят основата за следващата стъпка в областта на опазването на околната среда, тъй като ще предоставят възможност за въвеждането на **декарбонизиран газ**, когато той стане наличен и това е целесъобразно от гледна точка на конкурентоспособността, като по този начин ще се създадат предпоставки за по-нататъшно намаляване на емисиите на въглероден диоксид и на въздействието на замърсяването на въздуха. Така тези инвестиции ще подготвят енергоснабдяването на региона за бъдещето.

Усилията за увеличаване на **енергийната ефективност** ще бъдат насърчавани. В контекста на Зеления пакт на ЕС Комисията предлага Западните Балкани да бъдат включени във **„вълната на саниране в ЕС“**. Обновеният и подобрен сграден фонд ще помогне да се подготви преходът към декарбонизирана и чиста енергийна система, тъй като сградният сектор има един от най-големите дялове от енергопотреблението в Европа. Наред с други средства ЕС ще използва за тази цел съществуващите платформи, като например фонда „Екология за растеж“ и регионалната програма за енергийна ефективност, които до момента са осигурили възможност за зелени инвестиции с общ размер от 700 милиона евро.

В рамките на Енергийната общност вече се отдава **приоритет на междусистемните връзки** с проектите от интерес за Енергийната общност и проектите от взаимен интерес. Партньорските държави от Западните Балкани ще трябва да осъществят пазарни реформи с цел да се ускори интеграцията с пазарите за газ и електроенергия в Централна, Източна и Югоизточна Европа. В рамките на инициативата за свързаност на газопрееносните системи в Централна и Югоизточна Европа (CESEC) Комисията ще продължи да наблюдава отблизо пазарните реформи в държавите от Западните Балкани с цел да се ускори интеграцията с пазарите за газ и електроенергия в Централна и Югоизточна Европа.

Програмата за иновации в Западните Балкани ще насърчи допълнително трансфера на технологии¹⁶ и ще улесни достъпа до научноизследователска инфраструктура, центрове за знания, центрове за компетентност и онлайн платформи на световно

¹⁶ Съобщение на Комисията „Изграждане на цифровото бъдеще на Европа“, (COM)2020 67 final.

равнище, както и достъпа до съвременни компютърни симулации например чрез Съвместното предприятие за европейски високопроизводителни изчислителни технологии (СП EuroHPC)¹⁷. В рамките на тази програма ще бъде подкрепен преходът към чисто и ефективно производство и потребление на енергия, включително като се насърчи отворената наука и високотехнологичната научноизследователска инфраструктура, като например Югоизточно европейския международен институт за устойчиви технологии (SEEIST).

От страна на Западните Балкани тези инвестиции следва да бъдат подкрепени с:

- **бърз напредък по отношение на мерките за реформа на енергийната свързаност** с цел да бъде създаден регионален енергиен пазар и по-нататъшната интеграция с енергийния пазар на ЕС в тясно сътрудничество със секретариата на Енергийната общност;
- **завършване на реформата съгласно Договора за създаване на Енергийна общност и приемане на пакета за чиста енергия** от страна на Енергийната общност;
- **укрепване на процеса на Енергийната общност за определяне на цели до 2030 г.** чрез приемането на цели в областта на енергетиката и климата до 2030 г. в съответствие с амбицията на ЕС за декарбонизация, като се вземат предвид съответните социално-икономически различия на договарящите се страни.

VI. Екологизиране на Западните Балкани — инвестиране в областта на околната среда и климата

Европейският зелен пакт е подкрепян от политики, разработени с цел да се развият модерни, ефективни по отношение на ресурсите и конкурентоспособни икономики, в които растежът не е обвързан с емисиите на парникови газове, използването на ресурси и генерирането на отпадъци, и се полагат усилия за постигане на устойчивост по отношение на климата.

Европейският зелен пакт може да бъде напълно ефективен само ако непосредствените съседи на ЕС също предприемат действия още на ранен етап. Това важи още повече за Западните Балкани предвид тяхната европейска перспектива. По тази причина, наред с настоящото съобщение, Комисията представя **Зелена програма за Западните Балкани**, както е предвидено в Европейския зелен пакт. Очаква се Зелената програма да бъде одобрена от лидерите на Западните Балкани на срещата на високо равнище в София през ноември. Тази **програма** се основава на **петте широкообхватни области, включени в Зеления пакт: декарбонизация, отстраняване на замърсяването на въздуха, водите и почвите, кръгова икономика, земеделие и производство на храни и опазване на биоразнообразието**. Икономическият растеж и новите възможности за развитие на стопанска дейност ще бъдат свързани с по-устойчиво потребление и по-устойчиви модели на производство, включително насърчаване на кръгова икономика, опазване на оскъдните ресурси и по-ефективна повторна употреба на отпадните продукти, ще се отнасят до всички икономически сектори, ще отразяват гледната точка както на градовете, така и на селските региони, и ще се основат на устойчивостта на екосистемите като предпоставка за успех. Вече съществуващите платформи, като например стратегията на ЕС за региона на Адриатическо и Йонийско море (EUSAIR) и стратегията на ЕС за региона на река Дунав (EUSDR), в рамките на които Западните

¹⁸ Съобщение на Комисията „Изграждане на цифровото бъдеще на Европа“, (COM)2020 67 final.

Балкани имат важна роля, може да помогнат за осъществяването на този процес на място, тъй като координираните и съвместни действия са от ключово значение в тези области.

Замърсяването на въздуха е основен проблем в Западните Балкани. Широко разпространената употреба на въглища и дървесина за производството на енергия, както и камионите и автомобилите с високи емисии, са причината в градовете в региона да се отчитат едни от най-ниските нива на качество на въздуха в Европа през зимата. Шестнадесетте електроцентрали в региона, работещи чрез изгаряне на въглища, са източник на по-големи емисии на серен диоксид от всички 250 подобни електроцентрали в ЕС. В този регион декарбонизацията и отстраняването на замърсяването вървят ръка за ръка. Премахването на зависимостта от въглища ще подобри качеството на живот на гражданите и ще осигури важни годишни икономии, свързани със здравеопазването, в бюджетите на Западните Балкани.

Устойчивата мобилност е друг елемент, който ще бъде от съществено значение за прехода към чиста енергия. ЕС следва да насърчава изпълнението на **планове за устойчива градска мобилност** в градовете от региона с цел разработването на **решения за екологичен мултимодален транспорт**. Целта по отношение на пътната мрежа следва да бъде партньорите от региона да се свържат помежду си и с ЕС чрез интегрирането на устойчиви и интелигентни елементи в пътната инфраструктура (като например електрически зарядни станции), за да се стимулират иновациите, както и целенасочените инвестиции с подходящ размер.

Предвид европейската перспектива на региона целите на ЕС, включително за **намаляване на емисиите на парникови газове** с поне 55 % до 2030 г., трябва да бъдат в основата на систематичното модернизиране на региона и на бъдещия му растеж. Това означава преход от изкопаеми горива към енергия от възобновяеми източници и инвестиции в инфраструктура, с които се подкрепя междусекторната трансформация към неутрална по отношение на климата икономика и се избягва блокирането на активи. С цел да се насърчи декарбонизацията ЕС следва също да продължи да подкрепя партньорите от Западните Балкани при разработването и прилагането на **дългосрочни стратегии в областта на климата и национални планове в областта на енергетиката и климата**, насочени към спазване на изискванията на достиженията на правото на ЕС. Ще бъде изготвена и **оценка на социално-икономическото въздействие на декарбонизацията в региона**.

Икономическите оператори са от ключово значение за успеха на екологичния преход. Зелената програма ще включва и измерение, свързано с частния сектор, насочено към стимулиране на частните предприятия, които работят в областта на екологичната и **кръговата икономика**, и към постигане на устойчивост във всички сектори на икономиката, било то в енергетиката, мобилността или селското стопанство. ЕС следва да работи с партньорите от региона за насърчаване на **устойчиви модели на производство и продоволствени системи**. Изготвянето и прилагането на планове за действие в областта на кръговата икономика и стратегии за предотвратяване на генерирането на отпадъци и за тяхното рециклиране, както и регионалното сътрудничество с цел намаляване на замърсяването с пластмаса, ще гарантират стабилен напредък на региона към екологична икономика и съответствие с достиженията на правото на ЕС.

В региона следва да бъдат въведени екологични и цифрови технологии, които допринасят за създаването на нови бизнес модели, дават възможност на промишлеността да бъде по-продуктивна, помагат на работниците да придобият нови

умения и подкрепят декарбонизацията на икономиката. Системите за научни изследвания и иновации ще се нуждаят от по-голямо публично финансиране, за да играят ключова роля в тези усилия. За да бъде постигнат напредък по тази цел, Комисията ще насърчава схеми за финансиране на предприятия, които работят в областта на екологичните иновации и технологии.

Регионът трябва да премине също така към **кръгова икономика**, в която рециклирането и повторната употреба са правило, а използването на природни ресурси е значително намалено. Европейският институт за иновации и технологии ще играе важна роля в това отношение, като засили сътрудничеството със своите общности на знание и иновации, особено с онези от тях, които се занимават с енергетиката, суровините, управлението на храните и градската мобилност. Това ще помогне за по-нататъшното развитие на тематичните екосистеми за иновации в региона и ще подкрепи участието на партньорите от Западните Балкани в европейски стратегически вериги за създаване на стойност, включително като се насочи вниманието върху **устойчиви модели на производство и продоволствени системи**.

Първичното **производство на храни и преработвателният сектор** заедно с **горските стопанства и рибарството** все още представляват голям дял от БВП и от работната сила в региона (до 40 % от работниците в Албания) и имат голям потенциал за по-нататъшно устойчиво икономическо развитие. Това ще увеличи привлекателността на общностите и ще намали миграцията на млади хора към градските центрове и към ЕС. Въпреки богатата база от природни ресурси обаче размерът на селските стопанства е малък, производителността на труда и добивите са ниски, технологичните средства не са достатъчно добри и земята продължава да се обработва основно за препитание. Все още са необходими значителни усилия, за да се гарантира безопасността на храните, доброто състояние на животните и преходът към устойчиви продоволствени системи, който придобива все по-голямо значение с оглед на необходимото привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на безопасността на храните и стратегията „От фермата до трапезата“ на ЕС. Селските икономики, преструктурирането на хранително-вкусовите сектори и намаляването на отпадъците ще бъдат насърчени по линия на Инструмента за предприсъединителна помощ за развитието на селските райони (IPARD). Инструментът ще допринесе за създаването на кръгова и биоикономика и превръщането на селските региони в по-привлекателни места за живеене и в същото време — по-устойчиви на предизвикателства като изменението на климата и загубата на биоразнообразие.

Следва да се обърне внимание и на опазването на **биоразнообразието** и възстановяването на природния капитал, както и на ефективните системи за събиране на отпадъци и предотвратяването на замърсяването на околната среда. Това може да помогне да се извлече полза от огромния **потенциал за туризъм, който природата на региона предлага**, като се отговори на нуждите както на местния, така и на европейския пазар, а също и на нарастващото търсене на устойчив туризъм.

В **областта на управлението на отпадъци** трябва да се обърне внимание на правилното събиране на отпадъци и разделянето на ключовите потоци от отпадъци. Необходими са по-големи усилия за намаляване на замърсяването на **водите**, за опазване на водните ресурси и за защита от наводнения. Морските отпадъци са световен проблем, който засяга всички океани на света, а реките в региона на Западните Балкани отнасят непропорционално големи количества отпадъци към моретата и океаните.

VII. Инвестиране в цифрово бъдеще

Цифровизацията представлява възможност за икономиките и обществата в региона, тъй като цифровите решения допринасят за устойчива и неутрална по отношение на климата икономика с ефективно използване на ресурсите, както и за по-добро управление и обществени услуги за гражданите¹⁸. Цифровите услуги заемат все по-голям дял в износа от Западните Балкани. С подкрепата на ЕС и на Съвета за регионално сътрудничество, от 2018 г. насам, в региона се прилага **Програма в областта на цифровите технологии за Западните Балкани**. Западните Балкани следва да анализират нейното прилагане до момента, да набележат областите, в които работата трябва да бъде ускорена, да разширят обхвата и амбицията на цифровата трансформация в региона. Подкрепата, предоставена по-специално за **развитието на цифрови умения, електронно управление, електронни обществени поръчки и електронни здравни услуги**, ще доведе до увеличаване на прозрачността и отчетността на публичните органи, намаляване на разходите и предоставяне на по-добри услуги на гражданите и предприятията, като същевременно ще бъде обърнато внимание и на социалното измерение.

Възможностите за развиване на стопанска дейност с цифрови средства може да бъдат пълноценно използвани, като се осигури **подкрепа за новосъздадени и разрастващи се цифрови предприятия** и за придобиването на **цифрови умения**. Чрез инициативи като **Плана за действие в областта на цифровото образование** ЕС подкрепя **развиването и усвояването на цифрови умения** в Западните Балкани, за да бъде цифровата трансформация възможно най-всеобхватна и приобщаваща. **Понататъшното участие в инициативи за целия ЕС**, като например SELFIE¹⁹, HEInnovate²⁰, хакатона в областта на цифровото образование, Седмицата на програмирането в ЕС и паневропейската мрежа от данни за научноизследователската и образователната общност (мрежата GEANT), ще помогне за по-тясното свързване на региона с високотехнологичния свят на цифровите научни изследвания и иновации. Регионът следва също така да разработи и приложи свои стратегии за цифрово образование, като същевременно подкрепя обучението на учителите, както и образователни инициативи за онлайн обучение и съдържание.

Целта на цифровата програма да се работи за **намаляване на цените на роуминга** в региона се основава на сътрудничеството със съответните заинтересовани страни, за да се намалят значително и цените на роуминга към и от ЕС. Това трябва да стане по открит, приобщаващ и прозрачен начин. Подготвянето на пътната карта е споделена отговорност между правителствата, регулаторите и телекомуникационните оператори, а Съветът за регионално сътрудничество и ЕС могат да играят ролята на посредници. Намаляването на тарифите за роуминг изисква действия от страна на операторите, работещи в региона, в контекста на стабилни, предвидими и конкурентни пазари под надзора на независими национални регулаторни органи.

Ще се търсят и други начини, по които Западните Балкани могат да се възползват от **цифровия единен пазар на ЕС**, с цел да се подобри достъпът до цифрови стоки и

¹⁸ Съобщение на Комисията „Изграждане на цифровото бъдеще на Европа“, (COM)2020 67 final.

¹⁹ SELFIE (инструмент за самооценка на ефективното обучение чрез насърчаване на използването на иновативни образователни технологии) е безплатен и лесен за използване инструмент, който позволява персонализиране и има за цел да помогне на училищата да оценят своя напредък по отношение на обучението в цифровата ера.

²⁰ HEInnovate е инструмент за самооценка, предназначен за висшите училища, които искат да развият своя потенциал за иновации.

услуги, да се създадат еднакви условия на конкуренция и да се увеличи максимално потенциалът за растеж на цифровата икономика.

Важно е широк набор от сектори да имат достъп до цифровите иновации по открит и прозрачен начин, като същевременно се зачита правото на неприкосновеност на личния живот. Следва да бъде осигурена подкрепа за изграждането на **капацитет в областта на киберсигурността** в региона, който да бъде развит въз основа на оценка на потребностите, предвидена да бъде извършена през 2021 г.

Според оценките през следващите 5 години (до 2025 г.)²¹ ще са необходими капиталови разходи (планиране и изграждане) в размер на 3,7 милиарда евро, за да се осигурят необходимите равнища на цифрова свързаност. Частният сектор ще играе съществена роля за цифровия преход на Западните Балкани, включително по отношение на технологиите 5G, а гаранциите на ЕС може да осигурят важен стимул в тази насока. Подкрепата от ЕС за **инвестиции в цифрова инфраструктура** следва да се увеличи значително, за да бъде разгърната **ултрабърза и сигурна широколентова мрежа с цел осигуряване на всеобщ достъп**.

Западните Балкани следва да се съсредоточат върху следните **приоритети за реформи**:

- ускоряване на привеждането в съответствие с **достиженията на правото на ЕС** и на тяхното прилагане, което ще създаде **благоприятна среда за инвестиции** (включително по отношение на защитата на личните данни) и цялостно прилагане на регионалното споразумение за роуминга;
- **издигане на цифровизацията в приоритет и включването ѝ** в националните политики, насочени по-специално към предприятията, образованието, здравеопазването, енергетиката, научните изследвания и иновациите и интелигентния растеж; стимулиране на иновативна цифрова трансформация чрез насърчаване на разгръщането на платформи и политики, например в областта на електронното управление, електронното здравеопазване, електронната търговия, цифровия достъп до култура и културно наследство, цифровите умения в образованието, свободния достъп до научноизследователски данни и резултати, инвестициите в широколентови мрежи и включването на всички икономики в Съвместното предприятие за европейски високопроизводителни изчислителни технологии (СП EuroHPC);
- насърчаване на развитието на регионални **цифрови иновационни центрове** и тяхното свързване с научни и технологични паркове и с общностите на знание и иновации към Европейския институт за иновации и технологии (EIT KIC) като единни звена за контакт, подкрепящи предприятията с цел да се стимулира тяхната конкурентоспособност с помощта на цифрови технологии, особено по отношение на въвеждането на изкуствен интелект в стопанския сектор (най-вече за МСП) в съответствие с усилията и насоките на ЕС; насърчаване на развитието на цифровите умения и виртуалното обучение в региона;
- укрепване на капацитета в областта на **киберсигурността** и на борбата срещу киберпрестъпността, по-специално чрез прилагане на инструментариума на ЕС за киберсигурност на мрежите 5G;

²² COM(2016) 179 final, План за действие на ЕС за електронно управление през периода 2016—2020 г. — Ускоряване на цифровото преобразуване на управлението.

- гарантиране на етичното използване на технологиите, включително на **изкуствения интелект**, за наблюдение в съответствие с Хартата на основните права на Европейския съюз и с оглед на динамичното привеждане в съответствие с бъдещото законодателство на ЕС в тази област;
- прилагане на **Декларацията относно електронното управление**, приета в Белград през 2019 г., за да се ускори допълнително работата в съответствие с Плана за действие на ЕС за електронно управление²² в подкрепа на реформата на държавната администрация.

VIII. Насърчаване на частния сектор

От 90-те години на миналия век до сега е постигнат значителен растеж на икономиките на Западните Балкани, като същевременно бедността е намаляла. Жизненият стандарт в целия регион се е повишил, а достъпът до обществени услуги се е подобрил. Все още е необходимо обаче Западните Балкани да положат съществени усилия, за да отговорят на ключовите икономически изисквания на членството в ЕС: да гарантират функциониращи пазарни икономики и да докажат, че са способни да се справят с конкурентния натиск и пазарните сили в рамките на Европейския съюз. Това изисква техните системи за икономическо управление да бъдат реформирани и да се осъществят структурни реформи в икономиката. Процесът на програмата за икономически реформи остава ключов инструмент, чрез който ЕС и Западните Балкани определят съвместно приоритетите за реформи. Комисията предоставя значителна подкрепа в тази насока. За целите на настоящия план вниманието ще бъде съсредоточено върху укрепването на частния сектор и инвестициите в човешкия капитал.

Изграждането на **стабилен частен сектор** е от съществено значение за социално-икономическото развитие и регионалната интеграция, за подобряването на конкурентоспособността на региона и за създаването на работни места. Ролята на малките и средните предприятия (МСП) е особено важна, като се има предвид, че те представляват 99 % от всички предприятия в Западните Балкани, генерират около 65 % от общата добавена стойност в стопанския сектор и осигуряват 73 % от общата заетост в него²³. В този контекст следва да се обърне специално внимание на подпомагането на новосъздадени предприятия и МСП в **стратегическите сектори**, определени от държавите, като например туризма и сектора на цифровите технологии, в които те имат сравнително предимство или конкретен потенциал, свързан с техните исторически и природни условия. Това ще проправи пътя към икономически растеж чрез иновации и увеличена конкурентоспособност.

За да бъде разгърнат потенциалът на частния сектор, ЕС следва да увеличи финансирането за предприятията, като се предвиди значителен размер средства за гаранции в рамките на гаранционния механизъм за Западните Балкани и се удвоят безвъзмездните средства, предоставяни в рамките на Инструмента за развитие на предприятията и иновациите за Западните Балкани — ръководената от ЕС платформа,

²² COM(2016) 179 final, План за действие на ЕС за електронно управление през периода 2016—2020 г. — Ускоряване на цифровото преобразуване на управлението.

²³ Източник: [Показател на ОИСР за политиката по отношение на МСП: Западни Балкани и Турция, 2019 г.](#)

която е част от инвестиционната рамка за Западните Балкани. ЕС ще подобри достъпа до финансиране и рисков капитал за микро-, малки и средни предприятия, също и с цел да бъдат преодолените трудностите, породени от COVID-19.

Комбинацията от безвъзмездни средства и гаранции следва да насърчи отворените, иновативни и благоприятни за предприятията екосистеми в региона на основата на подхода „тройна спирала“. Това ще улесни определянето, разработването и насърчаването на предприемачески идеи и ще осигури подкрепа за МСП с цел да се подобри техният капацитет да се адаптират към променящите се социално-икономически и политически условия в контекста на широк спектър от предизвикателства:

- повишаване на **стандартите за качество на предприятията** и на наличността на ориентирани към износа инвестиции, за да може частният сектор в региона да се възползва от по-голяма пазарна интеграция и по-оживена търговия в рамките на региона и с ЕС;
- достъп до подходящо диверсифицирано **финансиране и обучение в областта на предприемачеството** (микро-, малки и средни предприятия, социални предприятия) с цел създаване и растеж на предприятията;
- укрепване на **конкурентоспособността на МСП** чрез инвестиции с цел да се подкрепят новосъздадени предприятия и разширяването на иновативни предприятия, както и чрез програми за подпомагане на финансовата и цифровата грамотност, цифровизирането на предприятията, създаването на инкубатори и финансовите технологии;
- подпомагане на растежа на икономиките чрез **стратегии за интелигентна специализация**, основаващи се на силните страни и потенциала на региона, както и укрепване на научните изследвания, иновациите и трансфера на технологии;
- осигуряване на възможност за инвестиции в устойчиво селскостопанско производство и научни изследвания с цел да се подпомогне балансираното развитие на селските райони и да се укрепят конкурентоспособността и жизнеспособността на **хранително-вкусовия сектор**;
- насърчаване на **екологосъобразния растеж и кръговата икономика**, като се увеличат инвестициите в екологични технологии и се намалят разходите за разгръщането им в региона. Наред с други средства ЕС ще използва за тази цел съществуващите платформи, като например фонда „Екология за растеж“ и регионалната програма за енергийна ефективност.

Държавите от региона следва да продължат да се възползват от достъпа до програмите на ЕС, като например „Хоризонт Европа“, COSME и Европейския съвет по иновациите, за да подкрепят иновациите и икономическото развитие през периода 2021—2027 г.

IX. Инвестиране в човешки капитал

Справедливостта и приобщаването са важни, за да се гарантира, че ползите от възстановяването и растежа са споделени от всички и никой не е изоставен. Добре функциониращият пазар на труда и добре обучената и продуктивна работна сила са от

ключово значение за една устойчива икономика. Комисията ще засили диалога със Западните Балкани, за да насърчи прилагането на Европейския стълб на социалните права²⁴ в региона. **ЕС възнамерява да подпомогне развитието на човешкия капитал, като увеличи финансирането по ИПП**, особено по отношение на приоритетите за реформи, определени в процеса на програмата за икономически реформи и в съвместните насоки за политиката в областта на образованието и уменията, заетостта, социалната закрила и приобщаването. Ще бъде обърнато специално внимание и на младежта, здравеопазването, културата и спорта.

ЕС ще подкрепи по-широкото участие на гражданското общество и на частния сектор, като насърчи иновативните решения, които стимулират социалното предприемачество, с цел справяне със социалните предизвикателства. Ще бъдат използвани финансови инструменти, за да се привлече частно финансиране, насочено към социални нужди (финансиране за въздействие), в тясно партньорство с международните финансови институции.

В образователния сектор ЕС ще продължи да подкрепя развитието на основани на факти политики и реформи, за да се обърне внимание на основните предизвикателства и приоритети на образователната система по отношение на управлението, финансирането, качеството, равенството и уместността, с акцент върху адаптирането на образователните системи към цифровата трансформация и към икономиките, основани на знанието. Ще бъде поставено специално ударение върху реформите, насърчаващи подходящо предлагане на необходимите знания, умения и компетентности, с цел справяне със съществуващото несъответствие между предлагането на умения и търсенето на работна ръка, включително чрез развитие на ученето в процеса на работа в професионалното образование и обучение.

Ще продължи да се предоставя подкрепа в рамките на програмата „Еразъм+“ с големи възможности за академична мобилност и изграждане на капацитет, включително в сектора на професионалното образование и обучение. При актуализирането на Европейската програма за умения, на плана за действие в областта на цифровото образование и на европейското пространство за образование ЕС ще издигне Западните Балкани в приоритет на своето международно измерение. ЕС ще засили сътрудничеството със Западните Балкани за прилагането на Европейската рамка за действия в областта на културното наследство от 2018 г. и ще насърчи участието в програмата „Творческа Европа“. Партньорите от региона следва да продължат да участват в други програми на ЕС, като например „Еразъм+“ и Европейския корпус за солидарност, за да се засили взаимният обмен и сътрудничеството в областта на доброволчеството, обучението и младежта.

Увеличаването на **участието на пазара на труда, особено сред младите хора и жените, групите в неравностойно положение и малцинствата, по-специално ромите**²⁵, ще бъде приоритет и може да допринесе значително за икономическия растеж. Удовлетворяването на нуждите на **младото население** е особено важен

²⁴ В своето съобщение „Силна социална Европа за справедливи промени“ Комисията отново изтъкна своето намерение да засили диалога със Западните Балкани с цел да се насърчи прилагането на Европейския стълб на социалните права в региона.

²⁵ През юли 2019 г. министър-председателите от Западните Балкани приеха Декларация за интегриране на ромите в процеса на разширяване на ЕС, с която се ангажираха да предприемат конкретни стъпки за подобряване на положението на ромите, включително по отношение на заетостта. ЕС ще продължи да подкрепя целите на декларацията, включително чрез прилагането на стратегическата рамка на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите.

приоритет, включително и поради високия брой млади хора, незаети с работа, учене или обучение (NEET). **Интервенциите по примера на инициативата на ЕС „Гаранцията за младежта“** са още по-необходими по време на криза, за да се осигурят на младите хора възможности за работа, чиракуване или стаж, с което също ще им бъдат предложени решения и перспективи и ще се спомогне за справянето с изтичането на мозъци. Ще бъде обърнато внимание и на изграждането на капацитета на социалните партньори и на развиването на социален диалог и колективно договаряне.

Тези инвестиции трябва също така да бъдат осъществени по приобщаващ начин, при който се обръща внимание на групите с висок дял на бедните и с ограничени възможности за заетост, като например хората с увреждания. Тези инвестиции ще се осъществяват при спазване на задълженията, предвидени в Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

Реформите на системите за **социална закрила и приобщаване**, включително социалните услуги за полагане на грижи, ще бъдат приоритет, като се има предвид разликата в човешкото развитие спрямо ЕС. Ще бъде осигурена подкрепа за развитието на системи за активно приобщаване.

Реформата на здравните системи, укрепването на здравното осигуряване и устойчивостта на системите за обществено здравеопазване ще бъдат подкрепени, също и с оглед на поуките, извлечени при справянето с пандемията от COVID-19. Необходимо е да се намалят разходите и да се гарантира, че всички граждани имат достъп до по-качествено лечение. Регионалното сътрудничество трябва да бъде засилено с цел защита от трансгранични заплахи за здравната сигурност. По тази причина ще бъде гарантирана непрекъсната подкрепа, за да бъдат укрепени готовността и устойчивостта на обществените здравни системи на Западните Балкани.

Творческият и културният сектор и техният принос към потенциала на региона за устойчив туризъм предоставят възможности, които могат да бъдат използвани. ЕС ще засили сътрудничеството със Западните Балкани за прилагането на **Европейската рамка за действия в областта на културното наследство** от 2018 г. Самият регион следва да засили сътрудничеството по отношение на опазването и популяризирането на културното наследство в рамките на стратегиите за устойчив туризъм. С цел да подкрепи този сектор ЕС ще насърчи също така интеграцията на културната и творческата индустрия от региона в европейските професионални мрежи и вериги за създаване на стойност.

Изпълнението на програмата за иновации в Западните Балкани ще допринесе да се укрепи човешкият капитал в региона.

Х. Регионална икономическа интеграция и интеграция с ЕС

Постигането на целите на настоящия икономически и инвестиционен план ще бъде улеснено в значителна степен от засиленото регионално сътрудничество в Западните Балкани, включително като се положат по-големи усилия за по-тясна регионална икономическа интеграция.

Западните Балкани следва да създадат **общ регионален пазар** като стъпка към **по-голямата интеграция на региона с единния пазар на ЕС** още преди тяхното присъединяване към Съюза. Това е от ключово значение, за да може регионът да се **възползва от своите привилегирани отношения с ЕС**. Съгласно прочуване на

Световната банка²⁶ такава засилена пазарна интеграция на Западните Балкани може да допринесе за допълнителен растеж на БВП на региона с 6,7 %.

➤ **Общ регионален пазар...**

Както е подчертано в съобщението *Подкрепа за Западните Балкани за борба с COVID-19 и за възстановяване след пандемията*²⁷, пандемията от COVID-19 изведе на преден план **високото равнище на пазарна интеграция и взаимозависимостта между икономиките на ЕС и на Западните Балкани**, както и между държавите от региона. Гарантирането на безпрепятствен поток на стоки беше ключов приоритет през целия период на кризата. За тази цел Западните Балкани бързо и ефективно създадоха зелени ленти за преминаване през граничните пунктове от критично значение. Приобщаващите регионални организации — Съветът за регионално сътрудничество, Транспортната общност и Централноевропейската зона за свободна търговия (CEFTA) — изиграха решаваща роля за осъществяването на тези действия. Те си сътрудничиха ефективно с всички партньори от Западните Балкани, помежду си и с ЕС. Това регионално сътрудничество се оказа от съществено значение в трудни времена.

В декларацията от срещата на високо равнище в Загреб (6 май 2020 г.),²⁸ приета от ЕС и одобрена от шестте партньори от Западните Балкани, е посочено, че *„ЕС ще продължи да подкрепя това приобщаващо регионално сътрудничество и настоятелно призовава лидерите от Западните Балкани да използват пълноценно потенциала на регионалното сътрудничество за улесняване на икономическото възстановяване след кризата. Това изисква сериозен ангажимент от страна на целия регион да продължи да задълбочава регионалната икономическа интеграция въз основа на правилата и стандартите на ЕС, което ще приближи по този начин региона и неговите дружества до вътрешния пазар на ЕС. Развитието на това измерение, включително чрез регионалното икономическо пространство (РИП), може да способства за повишаването на привлекателността на региона за инвестиции“*.

За да започнат да изпълняват този ангажимент, Западните Балкани трябва да се **съсредоточат върху целта за изграждане на общ регионален пазар** въз основа на правилата на ЕС. Такъв подход гарантира интеграцията, както в рамките на региона, така и с ЕС, и е важна междинна цел в подготовката за присъединяване към ЕС. Този общ регионален пазар следва да се основава на постиженията на **регионалното икономическо пространство (РИП)**, което е една успешна инициатива: беше договорена програма за регионална реформа в областта на инвестициите, беше насърчена мобилността по отношение на висшето образование, благодарение на признаването на квалификациите, и бяха намалени цените на роуминга в региона. Инициативата доведе и до приемането на амбициозни споразумения, за да се улесни търговията със стоки и да се либерализира търговията с услуги. Това ще спомогне регионът да попадне в ползрението на инвеститорите по цял свят, които се стремят да се приближат до пазарите на ЕС и да диверсифицират своите доставки.

Изпълнението на **секторни споразумения в тази регионална рамка** ще бъде взето предвид в оценката на степента на подготвеност на партньорите от Западните Балкани за **участие на единния пазар на ЕС в дадения сектор**: успешната регионална

²⁶ Периодичен икономически доклад за Западните Балкани, Световна банка, есен 2019 г.

²⁷ COM(2020) 315 final.

²⁸ <https://www.consilium.europa.eu/media/43771/zagreb-declaration-bg-06052020.pdf>

икономическа интеграция ще помогне да се проправи пътя към по-задълбочена икономическа интеграция с единния пазар на ЕС.

ЕС призовава правителствата от Западните Балкани да изготвят амбициозна и приобщаваща пътна карта, за да изградят този общ регионален пазар. При нейното изготвяне вниманието следва да бъде съсредоточено върху набелязване на ключовите резултати по отношение на четирите свободи (свободното движение на стоки, услуги, капитали и хора) и определяне на секторите от общ интерес, които са подготвени за бъдещето и по отношение на които регионът може да представи атрактивно предложение за потенциални ползи на световния пазар. ЕС следва да насърчава региона да развива правилно функционираща приобщаваща рамка, която позволява такава задълбочена регионална икономическа интеграция.

Изграждане на общ регионален пазар

Като част от своята подготовка за укрепването на регионалното икономическо пространство Западните Балкани следва да се съсредоточат върху ключовите цели, които ще осигурят конкретни резултати за предприятията и гражданите на региона, като например:

■ Свързаност на икономиките

Гарантиране на денонощен пълен оперативен капацитет на ключовите гранични пунктове на основата на инициативата за зелените ленти за преминаване

Въвеждане на инструмент за наблюдение („Галилео“) на времето за изчакване на границите при всички гранични пунктове, намиращи се в мрежата от зелени ленти

Сключване и прилагане на двустранни споразумения по отношение на граничните пунктове в пътния и железопътния транспорт

■ Свободно движение на стоки

Взаимно признаване на сертификатите за плодове и зеленчуци и други селскостопански стоки

Свободно движение на промишлени стоки на основата на съответствие с основните изисквания на ЕС

Признаване в региона на одобрените икономически оператори

■ Свободно движение на услуги

Взаимно признаване на професионалните квалификации

Взаимно признаване на лицензите в даден пилотен сектор (туризъм)

Пакет за либерализация на търговията (разширяване на ангажиментите по отношение на достъпа до пазара и националното третиране, включително взаимно признаване на лицензите в повече сектори, като например строителството, пощенските услуги или транспорта)

■ Свободно движение на капитали

Намаляване на разходите за регионални трансгранични плащания

Подготовка за присъединяване към единната зона за плащания в евро (SEPA)

■ Регионално пространство за инвестиции

Меморандуми за разбирателство между инвестиционните агенции с цел задържане на

инвестиции / насърчаване на ключови регионални вериги за създаване на стойност

Приемане на регионални стандарти за механизъм за скрининг на преки чуждестранни инвестиции на национално равнище

Привличане на поне 100 инвеститори в обещаващите вериги за създаване на стойност

■ **Регионално пространство за иновации**

Създаване на инициатива за обмен на знания в рамките на регионалната диаспора, за да бъде използван потенциалът на диаспората на региона и да се насърчи движението на мозъци

■ **Участие на Западните Балкани в **цифровия пазар** на европейското научноизследователско пространство**

Създаване на регионален пазар за електронна търговия и цифрово съдържание, като се приемат хармонизирани основни правила и принцип за вътрешния пазар, като се улесни митническото оформяне на пратките и като се премахне блокирането на географски принцип

Координиран подход на регионално равнище за защита на личните данни, неприкосновеност на личния живот, киберсигурност и други права, съгласувани с достиженията на правото на ЕС

Регионално споразумение относно признаването на удостоверителните услуги, включително електронния подпис

Координиран процес на регионално равнище за хармонизиране на спектъра на първите радиочестотни ленти за нуждите на 5G, координиран подход в процеса на разпределянето на радиочестоти за 5G и регионално тестово въвеждане на 5G, включително защити срещу нововъзникващи рискове, основани на инструментариума на ЕС за киберсигурност

■ **Мобилност на хора**

Мобилност на студенти

Мобилност на физически лица въз основа на лична карта

Мобилност на изследователи и преподаватели

■ **Европейски вериги за създаване на стойност**

Туризм: изготвяне на пакетна оферта за региона и съвместното ѝ популяризиране (въз основа на съвместни стандарти, взаимно признаване на лицензите и т.н.)

Автомобилна индустрия: актуализиране на веригите за създаване на стойност, за да се осигури готовност за възползване от нови тенденции (електрически автомобили, автономни автомобили и т.н.) въз основа на регионални активи и суровини

Програма за екологична и кръгова икономика: изграждане на нови регионални вериги за създаване на стойност, за да се разгърне неизползваният потенциал (кръгово използване на суровини, събиране и преработка на отпадъци от електронно оборудване, вериги за създаване на стойност на основата на възобновяема енергия)

➤ **... като стъпка към по-тесната интеграция на региона с ЕС**

За всички партньори от Западните Балкани ЕС е водещият търговски партньор, на който се падат **над 69,4 % от общата търговия на региона** през 2019 г. По отношение

на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) **предприятията от ЕС определено са водещите инвеститори в региона, с близо 65,5 % от общия размер на ПЧИ в Западните Балкани през 2018 г.**

В съответствие с преразгледаната методика за разширяване²⁹, ако дадено правителство приложи приоритетите за реформи, договорени с ЕС, това следва да доведе до по-тясна интеграция на тази държава с Европейския съюз, ускорена интеграция и постепенно въвеждане на отделни политики на ЕС, пазара на ЕС и програми на ЕС като част от процеса на присъединяване.

По тази причина ЕС следва да проучи възможните начини, които могат да спомогнат за интеграцията на Западните Балкани с ЕС в периода преди присъединяването. Това ще бъде важен политически сигнал за региона, че неговото бъдеще е в ЕС, и ще осигури значителен стимул за икономическите показатели и инвестициите. Предвид значителния потенциал за увеличаване на търговията между ЕС и региона, **ще бъде обърнато особено внимание на анализа и премахването на нетарифните бариери и техническите пречки пред търговията, като в същото време се осигурят еднакви условия на конкуренция.**

Спазването на стандартите на ЕС е от ключово значение за износа към Европейския съюз. В допълнение Западните Балкани трябва да осъществят идентични или сходни промени в политиките, като тези, предприети наскоро от ЕС и насочени към защита на сигурността и обществения ред на ЕС — например механизма за скрининг на ПЧИ.

По-тясна интеграция на Западните Балкани с ЕС

Комисията ще си сътрудничи с партньорите от Западните Балкани, за да се ускори процесът на интеграция в ЕС преди присъединяването, по следните начини:

— Подкрепа за приемането на стандарти на ЕС и актуализирането на качеството на инфраструктурата³⁰ в Западните Балкани, за да може те да приложат достиженията на правото на ЕС в областта на **промишлените и потребителските стоки**, което ще **улесни интеграцията с единния пазар на ЕС**. Доколкото е възможно, ще бъдат предоставени ИТ решения на ЕС, за да се гарантира, че регионалните органи за **надзор на пазара** могат да общуват помежду си, както и със съответните органи на ЕС.

— Улесняване на търговията между ЕС и Западните Балкани чрез **митническо сътрудничество**, за да се позволи, където е възможно, издаването и предаването по електронен път на митнически документи, като например доказателства за произход; осигуряване на координация във фазите на планиране и осъществяване на инвестициите на ЕС в граничните съоръжения в целия регион.

— Улесняване на **електронната търговия**, включително купуването на стоки и услуги онлайн, по-евтините трансгранични доставки на пратки, защитата на правата на потребителите онлайн и насърчаването на трансграничния достъп до онлайн съдържание от ЕС и Западните Балкани. Улесняване на въвеждането на **общите стандарти на ЕС относно защитата на личните данни, киберсигурността и удостоверителните услуги**.

— Подкрепа за наличността на **цифрови ключови показатели за ефективност** в Западните Балкани в съответствие с европейския индекс за навлизането на цифровите

²⁹ COM(2020) 57 — „Засилване на процеса на разширяване — надеждна перспектива за членство в ЕС за Западните Балкани“.

³⁰ Акредитация, оценка на съответствието, пазарен надзор, законова метрология, стандартизация.

технологии в икономиката и обществото (DESI) и с рамката за местни и регионални цифрови показатели (LORDI) и информационните бюлетини за електронното управление.

— Подкрепа за изпълнението на **национални програми за одобрените икономически оператори** и увеличаване на броя на членуващите търговци, както и продължаваща подкрепа за ЦЕФТА с цел въвеждане на взаимно признаване в региона. Напредък към взаимното признаване на такива национални програми, когато е приложимо; приемане на единен набор от преференциални правила за произход (PEM+) и подкрепа за участието на целия регион в Конвенцията за общ транзитен режим.

— **Улесняване на търговията със селскостопански продукти** (включително преработени селскостопански продукти) в съответствие със санитарните и физиосанитарните изисквания на ЕС посредством интегрираната система на Съюза за управление на информацията относно официалния контрол. Подпомагане на интеграцията в съответните системи на ЕС (TRACES, RASFF, Europhyt, АПС) и сътрудничество в борбата срещу болестите по животните и антимикробната резистентност.

— Улесняване на **интеграцията на устойчивите промишлени вериги** за създаване на стойност между Западните Балкани и ЕС, по-специално като се подкрепи устойчивото производство и преработка на суровини, включително суровини от изключителна важност³¹, като се гарантират търговия и инвестиции без нарушения в съответствие със социалните стандарти и стандартите в областта на околната среда и прозрачността.

— **Пълно асоцииране с „Хоризонт Европа“** — амбициозната програма на Европа за научни изследвания и иновации с финансиране в размер на 100 милиарда евро.

— Насърчаване на Западните Балкани да повторят скорошните инициативи, насочени към **защита на сигурността и обществения ред на Европа** — например като въведат национални механизми за скрининг на инвестициите от трети държави въз основа на механизма на ЕС.

— Улесняване на **контактите с Европейския платежен съвет** и подкрепа за региона с оглед на участието в **единната зона за плащания в евро (SEPA)**³².

— Подкрепа за администрациите на Западните Балкани, за да се осигурят **съвременни цифрови обществени услуги за предприятията и гражданите**. Насърчаване на тяхното участие в програмата ISA2³³. Насърчаване на използването на **отворени стандарти**, разработени в рамките на програмата по Механизма за свързване на Европа (MCE)³⁴.

— **Предоставяне на специална помощ за регионалните организации**, за да се

³¹ В съответствие с Плана за действие относно суровините от изключителна важност, COM(2020) 474 final.

³² В съответствие със стратегията на ЕС за плащанията на дребно, COM(2020) 592 final.

³³ Програмата на ЕС за решения за оперативна съвместимост за държавните администрации, предприятията и гражданите.

³⁴ В рамките на тази програма е финансиран набор от общи инфраструктури за цифрови услуги (DSI), които предоставят основни функционалности и може да се използват многократно, за да се улесни осигуряването на цифрови обществени услуги през границите и между секторите. Понастоящем има осем основни градивни елемента: тестовата инфраструктура за големи информационни масиви, Context Broker, eArchiving, системата за електронно връчване на документи, електронните идентификатори, електронното фактуриране, електронните подписи и eTranslation.

осигури напредък по изпълнението на програмата за регионална икономическа интеграция, включително да бъде **създадена платформа между Европейската комисия, Съвета за регионално сътрудничество и ЦЕФТА**, в рамките на която ще се провежда диалог относно регионалния пазар и неговото съответствие с правилата на ЕС.
